

Kvinnor för fred

En fredsförening med kvinnoperspektiv

Tema: FN 75 år
oktober 2020

Foto: Jorbasa Fotografie/Flickr/Creative commons

I år fyller FN 75 år. På bilden syns den svenske konstnären Fredrik Reuterswärd's verk som står utanför FN:s högkvarter i New York.

oktober 2020

Kvinnor för fred (KFF), som bildades 1978, arbetar för fred på kvinnors villkor. Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

Kvinnor för fred är medlem i många internationella freds-, kvinno- och solidaritetsorganisationer och ingår i ett nätverk med internationella förgreningar.

Kvinnor för fred kräver stopp för kärnvapen och kärnvapenprov, kämpar mot militär rustning och vapenspridning, kräver stopp för vapenproduktion och -export och kräver en omställning från militär till civil produktion.

Kvinnor för fred arbetar för kvinnors medverkan i konflikthantering, för mänskliga rättigheter, för ökat inflytande för FN och OSSE i alla fredsprocesser och en framtida fredskultur.

Medlemsavgift 170 kr/år i riksorganisationen. Plus en mindre avgift på platser med lokalgrupper.
Familjemedlem 50 kr/år.
Stödmedlem 100 kr/år

Medlemmar får KFF:s tidning.

Kvinnor för fred

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27
Bankgiro: 768-6066
E-post: info@kvinnorforfred.se

Facebook:
facebook.com/kvinnorforfred
Twitter: twitter.com/kvinnorforfred

www.kvinnorforfred.se

Tema: FN 75 år

INNEHÅLL

Fred, utveckling och mänskliga rättigheter <i>Margot Wallström</i>	4-5
Förenta Nationerna 75 år – En återblick <i>Ingela Mårtensson</i>	6-8
En kuvad världsdemokrati? <i>Susanne Gerstenberg</i>	9
FN, IPCC och klimatarbetet <i>Ingalill Ek</i>	10-11
Kärnkraft i rysk tappning <i>Maarit Nermes</i>	12-13
FN:s olika organ för freden <i>Lena Angviken</i>	14
Från resolution till operation <i>Louvisa Grotte</i>	15
En viktig aktör för globalt samarbete och en bättre värld <i>Annelie Börjesson</i>	16-17
Sveriges ordförandeskap i OSSE 2021 <i>Nahon Kubrom</i>	18
Lokalföreningar och kontaktkvinnor	19
Maj Wechsellmanns Atomen i mänsklighetens tjänst?	20

"Hur skulle du kunna bevara förmågan att höra, när du aldrig vill lyssna."

Dag Hammarskjöld
1905-1961

Tidningen Kvinnor för fred

Tidningen Kvinnor för fred utkommer som temanummer ett par gånger om året och som bilaga i Fria tidningen fyra gånger per år.

Ansvarig utgivare:

Susanne Gerstenberg

Varje författare ansvarar själv för sin artikel. För icke beställt material ansvaras inte.

Illustration till vänster:

Helga Henschen

Redaktör: Benita Eklund

Telefon: 073-767 38 86

E-post: benita eklund@gmail.com

Tryckeri:

Norra Skåne Offset

FN fyller år

I år fyller Förenta Nationerna 75 år. Lagom till det datum som brukar ringas in som "födelsedagen" kommer nu Kvinnor för freds temanummer med artiklar om organisationens arbete och framtida roll i en värld full av utmaningar.

Det var den 24 oktober 1945 som FN-stadgan hade godkänts av tillräckligt många medlemsländer för att organisationen skulle kunna börja arbeta. Ända sedan 1948 har dagen firats.

Vår tidigare utrikesminister Margot Wallström (S) inleder detta nummer med tankar om hur FN – i ett klimat av misstro och geopolitiska spänningar – behöver utvecklas för att bli en mer modig och modern organisation.

"Världen behöver en organisation och en arena – FN – där målet är gemensamt: att bevara fred och säkerhet och att göra det med hjälp av dialog och diplomati", skriver hon.

Därefter summerar Ingela Mårtensson de 75 åren och lyfter vad FN särskilt gjort för kvinnorna.

Vi blickar också utanför de fem huvudorganen och berättar om allt som pågår i andra organisationer som är mer eller mindre fast knutna FN – som Unesco, Unicef och WHO.

I Sverige finns också en unik organisation för fortsatt starkt FN-samarbete och för en stark svensk röst i FN: Svenska FN-förbundet. Om detta skriver ordförande Annelie Börjesson.

Utöver denna djupdykning i FN bjuder vi på en text av författaren och journalisten Maarit Nermes, om den internationella kärnkraftspolitiken och Rysslands roll i bygget av kärnkraftsverket i Pyhäjoki. Rosatom är inte vilket bolag som helst, utan ett militärindustriellt konglomerat, säger hon.

Benita Eklund

Fred, utveckling och mänskliga rättigheter

De flesta debattörer är nog överens om att FN måste reformeras menar tidigare utrikesministern Margot Wallström. Här berättar hon själv om sina erfarenheter från tiden i FN:s säkerhetsråd och vad hon tror krävs för att FN ska bli en modern och modig organisation.

FN fyller 75 i år och har blivit en organisation att både älska och hata. Debatten visar det:

”Om FN inte funnes skulle organisationen behöva uppfinnas på nytt”.

”FN är dyrt och ineffektivt”.

”FN är handlingsförlamat och ger all makt till de fem permanenta medlemmarna med vetorätt.” ”FN behövs och utträttar mycket gott”.

De flesta debattörer är nog överens om att FN måste reformeras, både vad gäller geografisk representation och effektivitet. Att avskaffa vetorätten – som visat sig paralysera just Säkerhetsrådet mest flagrant när det gäller Syrien de senaste åren – är mycket angeläget. Ett stort antal medlemsländer har ställt sig bakom initiativ som begränsar veto-an-

vändningen som ett första steg mot målet att avskaffa den. Och det faktum att stora, befolkningsrika länder som Indien eller Brasilien och den afrikanska kontinenten inte är fast representerade i Säkerhetsrådet, minskar dess legitimitet. Det betyder också att pågående konflikter och säkerhetsrisker riskerar stängas ute från behandling i rådet.

De interna utmaningarna

Nyligen skrev ett antal stora länder till Generalsekreteraren för att klaga på bristande framsteg vad gäller FN-reformer och föreslog att utöka antalet medlemmar i Säkerhetsrådet som ett första steg mot att göra FN mer representativt.

De interna utmaningarna för FN

har till stor del handlat om att agera snabbare och samordna verksamheten. Det pågår mycket aktiviteter ute i fält och ”under radarn” och det måste samordnas med FN:s högkvarter.

När Sverige 2017 tog plats som icke-permanent medlem av FN:s Säkerhetsråd var det tjugo år sedan det senast hände. Så vad var det nu för organisation vi blev medlem av och vilken nytta skulle ett litet land som Sverige kunna göra?

Säkerhetsrådets uppgift är att upprätthålla internationell fred och säkerhet, med hjälp av unika befogenheter och en dagordning som 2017 innehöll ett femtiotal punkter. Det pågick 27 fredsbevarande och politiska insatser, till exempel i Afghanistan, Irak, Colombia, Mali, Demokratiska Republiken Kongo. 915 möten genomfördes under Sveriges två år i Säkerhetsrådet.

Besvärligt omvärldsläge

Vår utgångspunkt var förstås etablerade principer för svensk utrikespolitik: folkrätt, mänskliga rättigheter, jämställdhet och ett humanitärt perspektiv.

Dessutom fanns målen om att arbeta för resultat, att bygga allianser och åstadkomma ökad transparens. Det var ambitiösa mål i ett mycket besvärligt omvärldsläge. År 2016 såg det högsta antalet konflikter i världen sedan kalla krigets slut. Det var stora motsättningar mellan stormakterna och en tilltagande skepsis mot internationellt samarbete.

Sverige hade också tematiska prioriteringar och arbetet med temat ”Kvinnor, fred och säkerhet” blev tydligt förknippat med oss när vi konsekvent drev på t ex för att kvinnor ska delta i fredsprocesser och att sexuellt våld i krig och konflikter ska bekämpas.

Ett annat tema var FN:s konfliktförebyggande roll. Detta är - och var - ett kontroversiellt ämne i Säkerhetsrådet eftersom vissa medlemsländer anser att det kränker suveränitetsprincipen. Men FN:s Generalsekreterare Guterres har prioriterat förebyggande arbete och med det nått både fram- och motgångar.

Foto: justinfed/Flickr/Creative commons

Som med alla organisationer blir FN vad medlemmarna gör den till. Det behövs engagemang, idéer, finansiering och samarbete betonar Margot Wallström.

Margot Wallström (S) har länge varit en del av den internationella politiken. FN måste med kraft driva frågorna om vapenkontroll och kärnvapennedrustning tycker hon, men betonar att utmaningarna är många: klimatfrågan, cybersäkerheten, bristande jämställdhet med mera.

Tredje temat handlade om att visa på kopplingen mellan klimatförändringar och säkerhet – ännu en kontroversiell fråga i Säkerhetsrådet. Men verkligheten trängde sig på under en resa som Säkerhetsrådet gjorde till Tchadsjö-regionen. Medlemmarna fick konkreta exempel på hur klimatförändringarna påverkar tillgången till naturresurser och därmed försörjning, vilket i sin tur bidrar till motsättningar mellan grupper av människor, osäkerhet och instabilitet i regionen.

FN måste agera snabbare

Barn är särskilt utsatta i situationer med krig och konflikter och det blev ännu ett tema för Sverige att ägna sig åt, liksom skyddet av sjukvård i väpnad konflikt.

Sveriges erfarenheter – både goda och dåliga – från tiden i Säkerhetsrådet bildar en ”klangbotten” för diskussionen om hur FN kan se ut och fungera ett decennium framåt i tiden.

FN måste agera snabbare och föregående.

Säkerhetsrådet måste värna sin funktion som ett forum för i första hand förhandling och diplomati snarare än ett

sätt för länder att markera ståndpunkter inför en världspublik. Fokus måste vara att hitta lösningar som gör skillnad för människor som påverkas av kriser, krig och konflikter.

FN måste ta sig an dagens utmaningar mot fred och säkerhet, till exempel klimatfrågan, cybersäkerhet, bristande jämställdhet och jämlikhet som hinder för fred och utveckling.

FN måste med kraft driva frågorna om vapenkontroll och kärnvapennedrustning.

Den utveckling vi nu ser i världen är bekymmersam och uppfordrande. Vår existens hotas av klimatförändringen och av att planeten Jorden allt tydligare sätter egna gränser till exempel via förlusten av biologisk mångfald. Pandemier riskerar bli ofta återkommande.

Ett klimat av misstro

Det andra stora hotet mot vår existens är kärnvapenanvändning. Vi är i ett läge med global militarisering, erodering av existerande avtal om nedrustning och vapenkontroll och en ny politisk retorik om kärnvapen, inklusive återupptagna kärnvapenprov. Allt detta i ett klimat av misstro och

geopolitiska spänningar. Stormakterna styrs av autokrater som inte skyr några medel för att behålla makten.

Världen behöver en organisation och en arena – FN – där målet är gemensamt: att bevara fred och säkerhet och att göra det med hjälp av dialog och diplomati.

FN måste fortsatt visa hur de tre pelarna Fred, Utveckling och Mänskliga rättigheter samverkar. FN måste också vara en modig och modern organisation som utkräver ansvar och kommunicerar.

”Vår värld är en värld”

Men som med alla organisationer blir den vad medlemmarna gör den till. Som aldrig förr behövs engagemang, idéer, finansiering och samarbete.

”Mer än någonsin tidigare är vår värld idag en värld. En människas svaghet är allas svaghet, och en människas styrka – inte den militära styrkan, utan den riktiga styrkan, den ekonomiska och sociala styrkan, folkets lycka – är indirekt allas styrka.”

Dag Hammarskjöld, tidigare generalsekreterare för FN, februari 1956.

Margot Wallström

*kvinnor
för fred*

Förenta Nationerna 75 år – en återblick

Redan under andra världskriget antog de 26 allierade staterna – mot Tyskland – “Förenta nationernas deklaration” (1942) om hur de skulle bete sig under kriget och den kommande freden. Två månader efter krigets slut den 26 juni undertecknade segermakterna den stadga som skapade FN och som gäller än idag. Huvudsyftet var internationell fred och säkerhet.

FN stadgan inleds med orden “Vi de förenade nationernas folk beslutna att rädda kommande släktled undan krigets gissel”. Vidare betonas “vår tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna, på den enskilda människans värdighet och värde, på lika rättigheter för män och kvinnor samt för stora och små nationer.”

Grundandet av FN räknas formellt från den 24 oktober 1945, när säkerhetsrådets fem permanenta medlemmar Kina, Frankrike, Sovjetunionen, Storbritannien och USA samt en majoritet av de övriga länderna hade ratificerat förslaget. Sverige blev medlem året därpå. Idag har FN 193 medlemmar, som tillsammans bildar generalförsamlingen.

Organisation

FN har fem huvudorgan: generalförsamlingen, säkerhetsrådet, ekonomiska och sociala rådet, sekretariatet och internationella domstolen.

Generalförsamlingen består av alla medlemsstaterna. I säkerhetsrådet ingår - förutom de fem permanenta medlemmarna - tio övriga medlemmar valda på två år. Rådet har till uppgift att upprätthålla internationell fred och säkerhet. FN:s alla medlemsländer har åtagit sig att följa säkerhetsrådets beslut och genomföra dem. De permanenta medlemmarna har vetorätt, vilken har använts 288 gånger av framför allt Ryssland och USA. Det innebär att det

är väldigt svårt att fatta gemensamma beslut om till exempel Israel, Ukraina och Syrien.

Mänskliga rättigheter

Deklarationen om de mänskliga rättigheterna antogs av FN:s generalförsamling i Paris den 10 december 1948. Den blev därmed det första lagliga dokumentet för att skydda universella, mänskliga rättigheter, som baseras på uppfattningen om okränkbar mänsklig värdighet.

Jämlikhet och delaktighet

Deklarationen innebär att alla människor har till exempel rätt till liv, frihet och nationalitet, tanke-, åsikts- och religionsfrihet, rätten till arbete och utbildning, till delaktighet i landets styre och jämlikhet inför lagen.

Under åren har flera principiella beslut tagits som förtydligar och slår fast de mänskliga rättigheternas ställning. Världskonferensen i Wien 1993 var mycket viktig i detta avseende. Tidigare hade man gjort en uppdelning i medborgerliga och politiska rättigheter å ena sidan och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter å andra sidan. Det var ett resultat av det kalla kriget, där väst och öst betonade olika sidor. Vid Wienkonferensen enades länderna om att de mänskliga rättigheterna är universella och odelbara. De gäller alla människor i alla situationer och hänger ihop. Det går inte att rangordna dem

inbördes. En annan grundläggande princip som fastslogs var att en stat kan inte hänvisa till nationell suveränitet för att ostört ägna sig åt MR-kränkningar.

Ett annat viktigt möte ägde rum i New York 2005. Då slog världens ledare fast att det finns ett klart samband mellan säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter. Om en av de tre fattas så går det inte heller att realisera de andra fullt ut. Mänskliga rättigheter ska integreras i fredsfrämjande insatser och bli en allt större del i utvecklingssamarbete.

Trots att deklarationen om mänskliga rättigheter antogs för 72 år sedan är den fortfarande högst aktuell - inte minst i Europa.

Säkerhet

När FN bildades för att verka för internationell fred och säkerhet avsågs i princip staters territoriella säkerhet utifrån externa militära hot. Men världens konflikter och förståelsen för vad säkerhet innebär har förändrats sedan dess. Idag utspelar sig många konflikter inom stater i stället för mellan dem och civilbefolkningen drabbas ofta i hög grad.

1994 lanserade FN ett nytt säkerhetsbegrepp nämligen mänsklig säkerhet. Därmed flyttades fokus från staten till individen och olika grupper i samhället. Mänsklig säkerhet delades in i sju områden:

- Ekonomisk säkerhet – trygga inkomster
- Matsäkerhet – mat för dagen
- Hälsosäkerhet – tillgång till sjukvård, hygien, mat och vatten
- Miljösäkerhet – en hälsosam och hållbar ekologisk miljö
- Personlig säkerhet – att leva utan risk för våld utövat av stater eller individer
- Gruppens säkerhet – att inte förföljas på grund av religiösa, kulturella, eller etniska tillhörigheter

Foto: Stefano Costa/Flickr/Creative commons

Världens konflikter och förståelsen för vad säkerhet innebär har förändrats sedan FN grundades. Idag utspelar sig många konflikter inom stater i stället för mellan dem och civilbefolkningen drabbas ofta i hög grad.

- Politisk säkerhet – rätten att uttrycka sig fritt.

Idag har fokus återigen hamnat på nationell säkerhet utifrån den pandemi som drabbat världen. Nu är det inte ett militärt hot från främmande makt utan ett osynligt virus som drabbat oss. Eftersom så gott som alla länder världen över påverkas så vore det mer relevant att tala

om gemensam säkerhet. Pandemier är ett hot mot alla samhällen och måste lösas tillsammans.

Fredsbevarande insatser

FN:s första fredsbevarande styrka "United Nations Emergency Force" (UNEF) bildades i november 1956 av FN:s dåvarande generalsekreterare

Dag Hammarskjöld med anledning av Suezkrisen. FN har sedan dess bidragit till att lösa tvister mellan nationer, minska spänningar, förebygga konflikter och stoppa strider. FN:s fredsbevarande styrkor erhölet Nobels fredspris 1988.

Sverige har en lång tradition av att bidra till FN:s fredsbevarande insatser.

Svenska militärer har deltagit i 120 internationella uppdrag i 60 länder och 100 000 svenskar har tjänstgjort. Det har gällt Kongo, Gaza, Cypern, Libanon, Sinai och Bosnien. FN-styrkan i Bosnien övergick till att bli en Natostyrka.

Fram till 1990-talet deltog Sverige nästan uteslutande i FN-ledda styrkor men efter insatsen i Bosnien har man mestadels deltagit i insatser ledda av Nato eller EU. Av svenska soldater i internationell tjänst är mindre än 10 procent kvinnor. Idag deltar Sverige i FN:s insats i Mali med 350 personer.

Nato bildades 1948 för att försvara de egna medlemsstaterna. När kalla kriget upphörde i och med att Warszawapakten lades ner 1991 diskuterades vilken uppgift Nato skulle ha när fienden försvann. Då föreslogs att Nato skulle verka för fredsfrämjande insatser i världen, eftersom FN ansågs för svagt.

I samband med kriget i forna Jugoslavien beslöt Nato att alliansen även skulle kunna agera utanför de egna medlemmarnas territorier. Efter FN-beslut startade Nato bombningar i Bosnien 1995 för att tvinga serberna att återgå till fredsförhandlingarna. Även under Kosovokriget genomförde Nato flygbombningar (1999) men då utan FN-beslut.

Natos kollektiva säkerhet

2008 antog FN och Nato en deklaration om samarbete när det gäller fred och säkerhet – Natos stöd till FN:s fredsoperationer. Deklarationen förnyades i oktober 2018. Nato beskriver

samarbetet som att båda organisationerna bygger på kollektiv säkerhet. Skillnaden är att Natos kollektiva säkerhet avser deras 30 medlemsstater medan FN täcker så gott som alla världens länder. Nato kan aldrig anses representera FN. Det är en militärallians med inriktning på militära lösningar. Det är dessutom en kärnvapenallians med massförstörelsevapen som strategi.

Idag har FN 13 pågående fredsbe-

"Vi som stöttar FN måste också kunna kritisera den utveckling som pågår. Det är inte rimligt att en militärallians med kärnvapenstrategi ska agera på FN:s mandat."

varande operationer, varav de största insatserna görs i Afrika (Kongo, Sydsudan, Sudan, Mali, Centralafrika) och Libanon. FN-förbundet skriver i sin tidning *Världshorisont* (2017) om fredsfrämjande insatser att "ca 80 procent av soldaterna och poliserna kommer från fattiga länder i Afrika och Asien. Samtidigt står USA, Japan och EU-länderna för cirka 70 procent

av budgeten." Vidare konstateras att de länder som bidrar mest har lägst utbildning och sämst utrustning.

Skyldighet att skydda

Vid ett toppmöte i FN 2005 enades medlemsländerna om en ny folkrättslig princip: "Skyldighet att skydda" (Responsibility to Protect). Syftet var att ge världssamfundet större möjlighet att ingripa för att skydda civilbefolkningar från folkmord, etnisk rensning, krigsbrott och brott mot mänskligheten. I princip innebär det att FN ska kunna fatta beslut om tvingande åtgärder för att skydda civilbefolkning då man sätter mänsklig säkerhet framför principen om medlemsländers suveränitet.

Den 18 mars 2011 antog FN en resolution om flygförbud över Libyen – det pågick då interna strider i landet. Dagen efter startade Natos operation United Protector där 11 natoländer, Förenade Arabemiraten, Qatar och Sverige (med bla 8 JAS-plan) deltog. Det hela slutade med att Muammar Gadafi störtades. Idag råder fullständigt kaos i Libyen med dubbla regimer, strider och människoovärdiga flyktingläger. Var finns idag ambitionen att skydda civilbefolkningen och för att inte tala om alla de flyktingar som lever i Libyen under vidriga förhållanden?

Avslutningsvis måste jag konstatera att det är fantastiskt att FN kunnat verka under 75 år – dess motsvarighet Nationernas Förbund upplöstes efter 26 år. FN har åstadkommit mycket bra för freden t ex förbud av landminor och kemiska vapen. NPT-avtalet om icke spridning av kärnvapen är också mycket bra men problemet är att kärnvapenstaterna inte har uppfyllt sina åtagande på 50 år om att avskaffa vapnen.

Vi som stöttar FN måste också kunna kritisera den utveckling som pågår. Det är inte rimligt att en militärallians med kärnvapenstrategi ska agera på FN:s mandat. FN bör återgå till den ursprungliga stadgan och agera för fred i Dag Hammarskiölds anda när det gäller fredsbevarande insatser.

Ingela Mårtensson

Några fakta om FN:

- 1945 Förenta Nationerna bildas
- 1948 FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna antas
- 1948 Världshälsoorganisationen (WHO) bildas
- 1957 Internationella atomenergiorganet IAEA bildas
- 1970 Avtal om icke-spridning av kärnvapen (NPT) träder i kraft
- 1972 Konvention om förbud mot biologiska vapen antas
- 1989 FN:s resolution om att klimatet är en gemensam angelägenhet för mänskligheten – FN:s klimatpanel bildas
- 1997 Konvention om förbud mot kemiska vapen träder i kraft
- 1999 Förbud mot landminor
- 2000 Konvention 1325 om Kvinnor, fred och säkerhet antas
- 2005 Beslut om "Skyldighet att skydda"
- 2014 Vapenhandelsavtal (konventionella vapen)
- 2017 Konvention om förbud mot kärnvapen antas av generalförsamlingen.

Källor:
Världshorisont 2017 nr 2 FN-förbundet
United Nations Peacekeeping
Natos hemsida www.nato.in

En kuvad världsdemokrati?

En kuvad världsdemokrati –
Hur Washington dominerar
dagens FN

Phyllis Bennis

Tankekraft Förlag

”USA har ett djupt problematiskt förhållande till FN, ändå tillkom organisationen på amerikanskt initiativ och på amerikansk mark”, skrev Mikael Löfgren i förordet till den svenska utgåvan av En kuvad världsdemokrati – hur Washington dominerar dagens FN från 2004. Författaren är Phyllis Bennis, amerikansk författare och FN-journalist sedan 1970-talet. Hon är bl. a. ledamot vid Institute for Policy Studies (IPS), en tankesmedja med säte i Washington D.C. IPS har varit verksam sedan 1963 med visionen att skapa en värld med rättvisa, demokratiska, fredliga och ekologiskt hållbara samhällen.

IPS har inriktat sig på forskning och ”action” på gräsrotsnivå. 2015 stöddes

IPS av drygt 90 stiftelser och över 800 namngivna privatpersoner. Impone-
rande!

Mot denna bakgrund måste man förstå En kuvad världsdemokrati som bygger på noggrann research från FN:s grundade till de misslyckade avtalen mellan Israel och Palestina år 2000. Från början var FN en seger för moraliska principer och för demokratiska värderingar.

I kulisserna låg dock den hårdhudade världen av diplomatiska maktspel och motvilligt framtvingade kompromiser, enligt Bennis. Hon visar att USA medvetet gjorde FN till en syndabock - till exempel i konflikter och krig i Rwanda, Irak, Kosovo och Östtimor. I själva verket har USA utövat sin makt genom ekonomiska och politiska muror mot dem som inte rättade sig efter dem. Bennis påpekar också att USA har underminerat FN genom att inte betala sina medlemsavgifter, lämnat organisationer som UNESCO och WHO och hellre ersätter FN:s trovärdighet med militärt samarbete som Nato.

Med stöd av ett antal samarbetsvil-
liga stater och regeringar måste civil-

samhället reformera och demokratisera FN. Det är Phyllis Bennis slutsats. En övertygande styrkekonstellation behövs mot USA, för att sätta FN:s mäktigaste medlemsstat på plats med dess egenmäktiga agerande.

Susanne Gerstenberg

Sprid Fredsalmanackan

En väggmanacka för 2021 på temat fred,
framtagen av tolv organisationer.

För varje månad en bild och text
där varje organisation ger sin syn
på hotet om krig och kärnvapen
och betydelsen av fredskrafter,
däribland FN:s konvention om kärnvapenförbud.

Sälj Fredsalmanackan! Pris: 50 kr.
Den är också en meningsfull julklapp!

Kontakta **Eva Jonson**, Nej till Nato,
0762-14 71 69, eva.e.jonson@gmail.com

FN, IPCC och klimatarbetet

Under 1980-talet fanns det en stark global opinion kring klimatfrågan. När Margaret Thatcher, inbjuden av Ronald Reagan, höll ett tal i FN i New York 1989 sa hon bland annat "Vi ser en häftig ökning av mängden koldioxid i atmosfären... vi ser en förstörelse i enorm omfattning av tropiska skogar som har unika egenskaper att ta upp koldioxid från atmosfären".

Meteorolog Bert Bolin var en förgrundsgestalt i arbetet att uppmärksamma klimatfrågan internationellt. Han var medförfattare till den så kallade Brundtlandrapporten (1987), initierad av norska statsministern Gro Harlem Brundtland. Rapporten redogjorde för sambandet mellan ekonomisk utveckling och miljöförstöring. Begreppet "hållbar utveckling" myntades. Bolin medverkade också till bildandet av IPCC (The Intergovernmental Panel on Climate Change) med sekretariat i Genève. I och med IPCC:s grundande stod det klart för världens politiker att klimatfrågan måste tas på allvar.

IPCC är en mellanstatlig organisation som samlar, sammanställer och publicerar rapporter om aktuell forskning om global uppvärmning; organisationen är underordnad FN:s miljöprogram. IPCC gör ingen egen forskning men kan ge specialuppdrag åt andra att ta sig an särskilda ämnesområden.

Den första rapporten från IPCC, som antogs 1992 i Rio och trädde i kraft två år senare, blev grunden till Klimatkonventionen om klimatförändringar (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC); idag har 197 medlemsstater i FN undertecknat den. Vissa punkter i konventionen lämnades avsiktligt öppna eller formulerades i vaga termer för att ge tolkningsutrymme för enskilda stater; "priset" för att få deras namnunderskrifter.

Den första förhandlingskonferensen ägde rum 1995 då man enades om ett tilläggsprotokoll, det så kallade Kyotoprotokollet som specificerar utsläppsmål och åtagandeperioder att genomföra dessa. Allvaret i klimatfrågan

underströks och det blev en starkt vetenskaplig konsensus kring människans påverkan på klimatet. Begreppet "antropocen" skulle senare komma att beteckna de nya insikterna.

IPCC stod värd för flera möten bland annat på Bali, i Durban och Qatar, de följande åren med varierande förhandlingsresultat. Köpenhamnsmötet (2009) finns kvar i minnet som en stor besvikelse. Men framsteg hade ändå gjorts exempelvis att utvecklingsländerna börjat diskutera de egna utsläppsmålen.

Parisavtalet (2015) ansågs initialt som en stor framgång när medlemsländerna efter långa förhandlingar enades bland annat om att 1) hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under

"Militära operationer efterlämnar ett giftig arv med fördärvat landskap, förgiftade jordar och förorenat dricksvatten, som exempelvis i Okinawa och Irak."

två grader 2) öka anpassningsförmågan för skadliga effekter av klimatförändringarna 3) anpassa de finansiella flödena så att de går att förena med minskade utsläpp av växthusgaser. De rika länderna uppmanades att gå i täten för omställningen. Avtalet som bygger på gemensamt ansvar och förtroende var samtidigt en kompromiss för att nå enighet. Till exempel bestämmer varje land sin ambitionsnivå för utsläppsminskningar.

Agenda 2030 formulerade samma år "17 Globala mål" för hållbar utveckling socialt, ekonomiskt och miljömässigt. Man pekade på tre avgörande områden: halvera utsläppen av växthusgaser till

2030, fasa ut fossila bränslen helt och göra stora livsstilsförändringar bland annat för resor, matvanor och konsumtion. "Bekämpa klimatförändringar" är mål 13.

Mellan 2015 och 2018 arbetade IPCC, på uppdrag av Paris-avtalet, fram en rapport om vilka konsekvenser det skulle få om den globala uppvärmningen ökade mer än +1,5 grader. Man kom fram till att ytterligare ökning skulle få dramatiska konsekvenser för ekosystemen, människor och djur något som, med förskräckande tydlighet, visat sig under de två år som gått.

Bara under augusti 2020 har extremväder drabbat olika delar av världen. Kalifornien med temperaturer över 50 grader, oväder med täta blixtnedslag som bidragit till omfattande skogsbränder med evakuering av tusentals människor som följd. Kina är drabbat av översvämningar sedan månader tillbaka vilka förstört människors livsbetingelser och i Antarktis smälter isen tre gånger fortare än man tidigare beräknat. Listan skulle kunna göras mycket längre.

Genom åren har det hänt att någon IPCC:s forskningsrapport ifrågasatts; 2010 blev det stor medial uppmärksamhet kring en felbedömning, byggd på bristfälligt källgranskning, av tidförloppet för nedsmältningen av Himalayas glaciärer. En felbedömning som skadade IPCC:s trovärdighet och som klimatförnekarna gärna drog fram.

Motståndet mot IPCC:s rapporter växte ytterligare när forskningen slog fast att den stigande globala temperaturen orsakas av fossila bränslen CO2 utsläpp. Det blev kraftfulla motreaktioner framför allt i USA och de stora oljebolagen. Men man ville inte göra om tobaksindustrins misstag på 50-talet att förneka kopplingen rökning och cancer; förnekandet ledde till juridiska processer och stora skadestånd.

I stället lades enorma summor på lobbying, exponering i media och publicering av rapporter, böcker och artiklar med kopplingar till konservativa tankesmedjor där IPCC:s forskningsresultat motsades av egenfabricerad

Foto: Jeanne Menjoulet/Flickr/CC

Låt oss ändra systemet, inte klimatet. Parisavtalet ansågs som en stor framgång. Men avtalet som bygger på gemensamt ansvar och förtroende var samtidigt en kompromiss. Till exempel bestämmer varje land sin ambitionsnivå på utsläpp.

”forskning”. Det finns uppgifter på att över nio miljarder dollar årligen lagts (läggs?) på olika kampanjer med avsikt att så tvivel hos allmänheten. Inte sällan utfördes uppdragen av forskare rekryterade från tobaksindustrin som alltså bytte fot till fossilbränsleindustrin (Lindvall 2020).

Ett område som hänger nära ihop med klimatkrisen, men som får liten uppmärksamhet, är militarismen (Medea Benjamin 2019). Många av USA:s militära stöd till vissa stater, exempelvis Saudiarabien, eller direkta interventioner har utförts för att garantera amerikanska företag tillgång till olja. Hundratals amerikanska militära baser spridda över hela världen finns i resursrika områden.

Pentagon är världens största institutionella konsument av fossilt bränsle. Dessutom lämnar militära operationer efter sig ett giftigt arv med fördärvat landskap, förgiftade jordar och förorenat dricksvatten exempelvis på Okinawa och i Irak.

USA har medvetet och konsekvent underminerat världens samlade an-

strängningar att hantera klimatkrisen och en nödvändig övergång till förnybar energi, först genom att vågra gå med i Kyotoavtalet 1997 och senast med president Trump som aviserat att USA lämnar Paris-avtalet; kan ske tidigast i november 2020.

Coronapandemin har försatt världen i ytterligare en existentiell kris. ”Ställda inför både covid-19 och klimatkrisen måste vi snarast gå över från en krigs-kultur till en ansvarstagande kultur” skriver Jessica Corbett (2020) i rapporten ”Ingen uppvärmning inga krig, hur militarismen driver på klimatkrisen och tvärt om”. Förskräckande uppgifter ur rapporten är bland annat att USA har spenderat 6,4 biljoner dollar på krig sedan 2001 och slår fast att krigsföring är en extremt koldioxid-intensiv aspekt av USA:s militariserade ekonomi.

Pandemin har försenat delar av rapporten som IPCC skulle ha presenterat i Glasgow i november i år. Fastän mötet är uppskjutet till hösten 2021 kommer inte avsnitten, som handlar om effek-

ter och anpassning samt olika sätt att begränsa klimatpåverkan, hinna bli klara. Dessutom har Klimatkonventionen drabbats av ekonomiska problem eftersom många länder på grund av pandemin inte betalat in medlemsavgiften; redan i mars saknades 52 procent av UNFCCC:s kärnbidrag.

Staffan Laestadius (2018) talar om nödvändighetsgapet och med det menar han att gapet ökar varje dag mellan det som måste göras och det lilla som görs för att hejda klimatkrisen.

FN med IPCC är den globala institution som har kunskap och mandat att leda världen i detta livsavgörande arbete. FN måste stärkas för att åter bli den enande kraft som världen behövde för 75 år sedan och behöver i än högre utsträckning nu.

Ingalill Ek

Källor:
Daniel Lindvall, Upphettnings, 2020
Medea Benjamin, Global Politics, 2019
Jessica Corbett, Global Politics, 2020
Staffan Laestadius, Klimatet & omställningen, 2019

Kärnkraft i rysk tappning

FN:s kärnvapenavtal (NPT) består av tre grundpelare: icke-spridning av kärnvapen, nedrustning samt rätten att använda kärnenergi för fredliga ändamål. Det kan anses märkligt att kärnkraften är en del av avtalet med tanke på att det finns en klar koppling mellan kärnvapen och kärnkraft – de bygger på samma teknologi. Det visar inte minst denna artikel.

Maarit Nermes är en finländsk undersökande journalist och diplomingenjör som särskilt studerat kärnkraften och dess ekonomi. Hon är mycket kritisk till att Finlands sjätte atomkraft Hanhikivi ska byggas i norra Finland i Pyhäjoki endast 14 mil över Bottenviken till Skelleftehamn. Maarit har skrivit en essä om rysk kärnkraftsindustri "Rosatom är inte vilket bolag som helst, utan ett militärindustriellt konglomerat - vad bör vi veta om den globala och den ryska statens atompolitik?" Hela artikeln finns tillgänglig på Kvinnor för Freds hemsida. Här återges några citat ur texten.

Rysslands kärnkrafts- och kärnvapenindustri Rosatom gör med hänvisning till klimatförändringen och med

hjälp av generösa ryska krediter, handel med atomkraftverk runt om i världen, även i politiskt och geologiskt instabila länder. Eftersom atomkraften redan har konstaterats vara en marknadsekonomiskt helt olönsam energiform som i alla stadier kräver massivt stöd av skattebetalarna, säljs den nu främst

"Globalt bygger Ryssland för närvarande cirka 2/3 av alla nya atomkraftverk, varav cirka hälften är investeringar utanför Ryssland."

av Ryssland och Kina där atomkraften står direkt under statligt skydd.

Eftersom det Internationella atomenergiorganet (IAEA) i själva verket är en lobbyorganisation för atomkraft och eftersom EU via Euratomfördraget

och på Frankrikes begäran har åtagit sig att främja och stödja atomenergi på skattebetalarnas bekostnad, är kapital och hjärnkapacitet bundna vid en dyr och subventionerad energiform vars sol håller på att gå ned.

Förutom traditionell atomkraft säljer det ryska bolaget bl a flytande atomkraftverk, små atomkraftverk, experimentreaktorer, utrustning för matbestralning, medicinsk utrustning samt erbjuder konsulttjänster. Ryssland anordnar med t ex afrikanska och sydamerikanska länder olika evenemang där Rosatom kan bedriva lobbyverksamhet och försäljning av atomkraft. Rosatoms verksamhet omfattar även militärproduktion från atombomber till ubåtsreaktorer. Det ryska bolaget har även urangruvor. I verksamheten ingår att anrika uran för både militärt och fredligt ändamål, upparbeta radioaktivt avfall samt "hantera" atomavfall. Dessutom har bolaget forsknings- och utbildningsinstitut, av vilka många samarbetar med t ex FN:s atomenergiorgan (IAEA).

Nu i och med klimatförändringen anser kärnkraftsförespråkarna att det

Foto: Fennovoima/Flickr/Creative commons

Skiss på hur kärnkraftsverket i Pyhäjoki ska se ut.

Foto: Parempaa Virtaa/Flickr/Creative commons

Rosatom, som är delägare till kärnkraftsprojektet i finska Pyhäjoki, är inte vilket bolag som helst, utan ett militärindustriellt konglomerat, menar journalisten och författaren Maarit Nermes.

är önskvärt att sprida ofullständig och dyr riskteknologi till byar och städer. Enligt Rosatoms verksamhetsberättelse år 2018 följer bolaget ryska statens vapen- och atomvapenpolitik och uppfyller även kraven för statshemligheter. En avsevärd del av företagets nya produkter är militära. Som ett konglomerat omfattar Rosatom förutom kärnkrafts- och kärnvapenproduktion även gruvdrift, medicinsk verksamhet, digitalisering, sociala projekt, skolor, universitet och forskningsinstitut.

Rosatoms betydelse och ställning bekräftas av det faktum att president Vladimir Putin i december 2018 välsignade en lag avseende farleden i Norra ishavet (Northern Sea Route, NSR). Det statliga atombolaget fick befogenhet att utforma förslag till en statlig politik för att utveckla farleden i Norra ishavet och på ett hållbart sätt göra den funktionell. Rosatom deltar till och med i säkerställandet av navigeringen. Bolaget får full finansiering från

den ryska staten för denna verksamhet i ishavet. Rosatom har via lagen fått befogenhet att underteckna alla avtal som berör Norra ishavets hamnar och därtill hörande infrastruktur.

Rosatoms verksamhet blomstrar. Under det senaste decenniet har Rosatom stärkt sina åtaganden att bygga nya kärnkraftverk utanför Rysslands gränser. Bolagets utländska inkomster uppgår till 5-7 miljarder dollar per år. Rosatom tillkännagav år 2018 att byggandet av 36 reaktorenheter pågick i 12 länder.

Enligt World Nuclear Association håller det ryska bolaget på att bygga sju enheter: en i Kina, två i Vitryssland, två i Indien och en i Bangladesh (byggandet av en andra enhet håller på att inledas). I Turkiet förbereds byggandet av en andra enhet.

Dessutom pågår planering av nya Rosatom reaktorer i Finland (Hanhikivi 1) och Ungern. Preliminära avtal för byggandet av kärnkraftverk har

undertecknats med Armenien, Kina, Egypten, Indien, Iran och Uzbekistan.

Globalt bygger Ryssland för närvarande cirka 2/3 av alla nya kärnkraftverk, varav cirka hälften är investeringar utanför Ryssland. Rosatom shar som mål att 2/3 av att försäljningen av nya kärnkraftverk ska gå på export år 2030.

År 2017 undertecknade Rosatom ett handelsavtal på 30 miljarder dollar med Egypten för byggandet av ett kärnkraftverk med fyra reaktorer i El Daaba. År 2018 gjorde bolaget avtal om försäljning av fyra reaktorenheter till Kina och två enheter till Uzbekistan. I Turkiet inleddes byggarbetena på kärnkraftverket Akkuya i april 2018 och i juli 2018 på den andra Rooppur-enheter i Bangladesh. Dessutom anslöts två ryska kärnkraftverk till elnätet 2018.

Maarit Nermes

Texten är ett utdrag ur en längre text som finns tillgänglig på Kvinnor för Freds hemsida.

FN:s olika organ för freden

Förutom FN:s fem huvudorgan finns ett antal andra organisationer som är mer eller mindre fast knutna till FN.

Tidigt insåg man inom FN att fred inte enbart handlar om att undvika krig, utan att det finns många aspekter av mänskligt liv och internationella relationer som är nödvändiga för att bevara världsfreden och tillgodose mänskliga rättigheter. Inrättandet av specialiserade underorgan blev då en naturlig följd. Här är några av dem:

Redan 1946 skapades FN:s barnfond, Unicef, vars arbete kretsar kring bekämpning av fattigdom, barns rätt till överlevnad och utveckling, skydd mot våld och övergrepp, utbildning och jämställdhet, HIV/aids, katastrofarbete och opinionsbildning för barns rättigheter. Sedan Barnkonventionens tillkomst 1989 är denna grundvalen för arbetet.

Som namnet antyder är en viktig uppgift för Unicef att få fram pengar för att genomföra målen. I de rika länderna finns nationalkommittéer som bl.a. ägnar sig åt insamling.

FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) är också ett tidigt underorgan och bildades 1951. FN:s generalförsamling utser en flyktingkommissarie som leder arbetet. Titeln är ett arv från Nationernas förbund, där Fritiof Nansen verkade som flyktingkommissarie. UNHCR har uppdraget att leda och samordna de internationella insatserna för att skydda flyktingar över hela världen i enlighet med FN:s flyktingkonvention, den s.k. Genèvekonventionen. UNHCR samarbetar med andra FN-organ och med hjälporganisationer som Röda Korset och Rädda Barnen m.fl. Från början var UNHCR:s arbete helt inriktat på krigsflyktingar, men numera kan organisationen erbjuda hjälp även då människor tvingas fly av andra skäl, t.ex. naturkatastrofer.

Direkt under Generalförsamlingen finns även Förenta Nationernas miljöprogram (UNEP), som bildades som en följd av FN:s miljökonferens i Stockholm 1972. Med stigande mil-

jöproblem på jorden och inte minst insikten att dessa är gränsöverskridande har UNEP fått allt större betydelse och bland dess prioriterade områden återfinns den marina miljön och biologisk mångfald. Ett antal miljökonventioner har antagits sedan UNEP bildades.

1988 bildade UNEP tillsammans med ett annat FN-organ, Meteorologiska världsorganisationen (WMO) FN:s klimatpanel (IPCC), som har till uppdrag att sammanställa och analysera forskning kring klimatförändringarna och sprida information om det aktuella kunskapsläget inom området.

Förutom underorganen finns det i FN-systemet femton separata specialiserade fackorgan, där medlemskapet inte ingår i "FN-paketet" utan där länder själva kan välja om de vill bli medlemmar.

Ett fackorgan som varit i hetluften under coronapandemin är naturligt nog WHO, Världshälsoorganisationen, som bildades 1948. Dess målsättning är att alla människor ska uppnå en så god hälsa som möjligt. WHO arbetar därför med att samordna internationell medicinsk hjälp till områden som drabbas av allvarliga infektionssjukdomar som malaria, aids och sars. WHO har också vaccinationsprogram för många andra sjukdomar, inte minst barnsjukdomar.

Liksom andra fackorgan finansieras WHO av bidrag från medlemsstaterna. Därför var president Trumps hot om att USA tänkte lämna organisationen, då han inte var nöjd med WHO:s agerande under den pågående pandemin, ett skrämmande perspektiv. Ekonomiska insatser från stora, rika länder är naturligtvis avgörande för ekonomin.

Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) har till syfte att verka för fred och säkerhet genom att främja internationellt samarbete inom vetenskap, utbildning och kultur och bildades 1945.

Unesco bedriver sitt arbete inom fem program: utbildning, naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora, kultur samt kommunikation och information. Organisationen vill med utgångspunkt i FN-stadgan främja den universella respekten för rättvisa,

rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Att tolkningen av vad detta innebär inte är självklar och universell visas av de många konflikter som brutit ut inom organisationen med anledning av ställningstaganden i kontroversiella frågor. Sydafrika lämnade under apartheidepoken Unesco då man ansåg att organisationens publikationer lade sig i landets interna rasproblem. Då Unesco utgav en rapport där man önskade en mer globalt jämlik mediebild och mer korrekt information om utvecklingsländerna var USA kritisk och såg detta som ett angrepp på den fria informationen. Även Storbritannien anklagade Unesco för att attackera västländerna. Några år efter att Palestina valts in som medlemsland lämnade USA och Israel Unesco.

Kanske kan man se konflikterna som ett bevis på behovet av att diskutera kulturella och vetenskapliga frågor.

Ett av Unescos mest kända verksamhetsområden är arbetet med världsarvskonventionen. Världsarven utgörs av de kultur- och naturmiljöer i världen som anses vara ojämförligt mest enastående och av stor betydelse för hela mänskligheten, och som det därför är en angelägenhet för alla att bevara åt eftervärlden. Det är varje land själv som nominerar sina förslag till världsarv, varefter en världsarvskommitté beslutar huruvida de uppfyller kraven. De nationella nomineringarna gör att så vitt skilda företeelser som Egyptens pyramider och radiostationen i svenska Grimeton finns med på listan.

Förhoppningsvis kan känslan av att världsarven är våra gemensamma angelägenheter få världens länder att undvika bombningar av kulturarv, och därmed också människor.

Att extremister och terrororganisationer totalt saknar denna finkänslighet har däremot bevisats vid förstörelsen av buddhastatyerna i Bamiyandalen och de arkeologiska lämningarna i Palmyra.

När Egypten beslutade sig för att bygga en större fördämning i Nilen och därmed översvämma det antika tempelområdet Abu Simbel inledde Unesco en internationell räddningskampanj. Templen flyttades till en säker plats och detta blev starten för flera liknande projekt.

Lena Angviken

Fler kvinnor där makten finns leder till bättre beslut. När beslutsfattare utgörs av en mer diversifierad grupp tas fler aspekter i anspråk, och besluten som fattas får större spridning och håller längre, skriver Louvisa Grotte från Operation 1325.

Från resolution till operation

Kvinor ska ta större utrymme i beslutsfattande organ, inte minst styrelser. När beslutsfattare utgörs av en mer diversifierad grupp tas fler aspekter i anspråk, och besluten som fattas får större spridning och håller längre. Forskning fortsätter att stötta dessa argument som låg till grund redan när FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 introducerades år 2000. 20 år senare har vi nått viss framgång även om utmaningar kvarstår.

Men hur går det egentligen till när en resolution implementeras? Hur utvecklar en civilrättsorganisation en resolution till praktisk operation? Med avstamp i dessa frågeställningar vill jag ta upp Women Mediation School som är ett samarbete mellan Operation 1325 och Palestinian Centre for Peace and Democracy och Styrelsetraineeprogrammet som är ett årsprogram hos Operation 1325. Förståelsen för vad fred och säkerhet är måste breddas för att spegla den större allmänheten och inte endast ett fåtal.

Women's Mediation School är ett försök att minska exkluderingen och marginaliseringen av unga kvinnor och att istället uppmuntra mångfald i arbetet för kvinnor, fred och säkerhet. Det ger unga kvinnor en möjlighet att vinna insikt och erfarenheter inom ett arbetsområde som annars präglas av avskräckande inträdesbarriärer i förhållande till utbildning och arbetslivserfarenheter. Syftet med programmet är med andra ord inte att lyfta de som

redan har goda förhållanden till att nå framgång inom arbetsområdet kvinnor, fred och säkerhet. Istället är syftet att lyfta de röster som inte hörs.

Om projekt som Women Mediation School inte genomförs finns det annars en risk att en smal grupp personer vinner nya erfarenheter, istället för att värdesätta kvalitéer som mångfald och personliga erfarenheter. För ett demokratiskt samhälle är det därför viktigt att ifrågasätta och anpassa rekrytering för att inkludera dem som är längst bort. Framgångsrika kandidater blev sedan matchade mot en mentor som har frivillig- och/eller arbetslivserfarenhet inom området kvinnor, fred och säkerhet. Resultatet är ett tvåsidigt utbyte och ett dynamiskt lärotillfälle för såväl trainee som mentor, där bägge tar del

av idéer och tankar utanför dess egna krets. Detta är även vad som utgör implementering av resolutionen, nämligen att utbilda och främja kvinnors deltagande inom politiska arbetsområden.

20 år har snart passerat sedan resolution 1325 först initierades vid FN i New York. Även om utmaningar kvarstår så finns det idag en större medvetenhet och ett större engagemang för att kvinnor ska tas i beaktande som beslutsfattare, men också som påverkande parter av de beslut som fattas. Operation 1325 arbetar tillsammans med andra civilrättsorganisationer för att fortsätta den svenska traditionen om en stark rättsstat och en stark röst för civilsamhället. Tillsammans gör vi skillnad.

*Louvisa Grotte
Operation 1325*

FN har arrangerat tre stora kvinnokonferenser:

Mexiko 1975, Köpenhamn 1980, Nairobi 1985, Peking 1995

Kvinnokonferensen i Peking antog en handlingsplan med sex kapitel varav ett handlade om väpnade konflikter. Där rekommenderades att:

- Öka kvinnornas deltagande i konfliktlösning på beslutsnivå
- Erkänna kvinnornas viktiga roll i och bidrag till fredsörelserna över hela världen
- Erkänna behovet att beskydda kvinnor som lever under konflikter.

Detta ledde till att resolution 1325 om Kvinnor, fred och säkerhet antogs av FN:s säkerhetsråd år 2000, som innebär att kvinnor ska vara representerade på alla nivåer där beslut tas om fred och säkerhet.

När Nato beslutade om en ny strategi i Lissabon 2010 så var 1325 en av de prioriterade frågorna. Fler kvinnor i försvaret anses bidra till mer effektiva militära insatser. Detta var inte kvinnorörelsens syn på varför kvinnor behövs i säkerhetspolitiken.

2010 bildas UN Women genom sammanslagning av olika enheter för kvinnofrågor.

Svenska FN-förbundet

En viktig aktör för globalt samarbete och en bättre värld

2020 fyller Förenta Nationerna, FN, 75 år. Tack vare FN har världen blivit en mer säker och rättvis plats för hundratals miljoner människor. Coronapandemin, ökade klyftor och kärnvapenhotet är exempel på att utmaningar återstår. I Sverige finns en unik organisation och folkrörelse för fortsatt starkt FN-samarbete och för en stark svensk röst i FN: Svenska FN-förbundet.

Den globala FN-rörelsen omfattar omkring 100 FN-förbund över hela världen. Svenska FN-förbundet är ett av de största och mest aktiva FN-förbunden. Vår historia sträcker sig tillbaka till 1929 när Svenska Föreningen till Nationernas Förbund bildades.

Efter en sammanslagning med två andra föreningar bildades 1944 Svenska Föreningen Mellanfolkligt Samarbete. Drygt 10 år senare, 1957, bytte föreningen namn till Svenska FN-förbundet. I dag samlar organisationen tusentals enskilda medlemmar samt cirka 80 medlemsorganisationer.

Varje år arrangeras ett stort antal aktiviteter runt om i landet, från seminarier, paneldebatter, utställningar och föreläsningar till filmvisningar, försäljning av hembakat och fiskdamm för barnen till förmån för FN:s humanitära arbete. Våra FN-föreningar och FN-distrikt fyller en viktig roll för att nå ut i samhället och är grundplattan i vår organisation.

FN:s tre pelare

Svenska FN-förbundet arbetar varje dag för det vi kallar FN:s tre pelare: fred, utveckling och mänskliga rättigheter. Vi erbjuder bland annat ett helt kursprogram om FN. A-kursen handlar om FN:s historia, organisation och ändamål, och de tre B-kurserna tar upp var sin FN-pelare. C-kurserna är studiebesök i FN:s högkvarter i New York och Genève där deltagarna får

bekanta sig med FN-systemet i praktiken.

FN-skolor

Förbundet samarbetar också med ett 40-tal certifierade gymnasieskolor, så kallade FN-skolor. Där får lärare och elever löpande utbildning och material, till exempel fyra så kallade aktionspaket om året, möjlighet att bilda elevföreningar samt hjälp med FN-rollspel. FN-förbundet arrangerar årligen även det stora nationella FN-rollspelet SweMUN, där många unga möts och simulerar arbetet i FN:s generalförsamling och säkerhetsråd.

Förbundet producerar och tillhandahåller informationsmaterial såväl i pappersform som digitalt, och arrangerar ett stort antal seminarier och arrangemang årligen. De allra flesta är öppna för allmänheten. Vi samarbetar med riksdagens FN-nätverk och arrangerar såväl seminarier som studieresor för parlamentariker. Det är viktigt att våra folkvalda är insatta i FN:s verksamhet och vi bidrar till att höja kunskapsnivån. Vi samarbetar också med flera FN-organ, Utrikesdepartementet, Sida och en rad andra aktörer.

Till FN-förbundets uppgifter hör också påverkansarbete och opinionsbildning. FN fyller som sagt 75 år detta ledsamma pandemiår. Vi passar på att understryka vikten av starkt stöd för FN som global samarbetsorganisation. Gemensamma problem som klimatho-

tet, pandemier och kärnvapen berör oss alla och kräver globala lösningar. Inget land klarar detta på egen hand. FN är den enda sant globala plattform som världens länder har till sitt förfogande, och vi måste värna denna och det multilaterala samarbetet.

Agenda 2030

Svenska FN-förbundet samarbetar med FN-förbunden i Armenien, Georgien, Tanzania och Demokratiska republiken Kongo. På plats i respektive land bidrar vi tillsammans till implementering av Agenda 2030 och de globala målen, kapacitetsstärkande arbete och demokratiarbete. Varje termin skickar vi praktikanter till de tre förstnämnda länderna. Praktikanterna föreläser runt om i Sverige och delar med sig av sina erfarenheter. Alla världens FN-förbund samlas i paraplyorganisationen WFUNA (World Federation of United Nations Associations). Vi ingår också i nordiska och europeiska nätverk.

FN:s humanitära arbete är ständigt underfinansierat. Till FN-förbundets uppgifter hör därför att bedriva insamling till förmån för FN:s fältarbete. Genom projektet Flicka bidrar vi till att minska barnäktenskap och könsstympning. Genom insamling till FN:s befolkningsfond UNFPA gör vi skillnad på plats i Afar-regionen i norra Etiopien. Våra insamlade medel har genom åren resulterat i att 10 000 flickor räddats från dessa fruktansvärda övergrepp. Vi arbetar också för ökad jämställdhet i Sverige, och har bland annat drivit på för att lagstiftningen mot barnäktenskap har skärpts i flera steg.

Ett annat av våra projekt är Skolmat som vi driver tillsammans med FN:s livsmedelsprogram WFP. Insamlade medel går till att mätta hungriga barn i Etiopien. På grund av fattigdom tvingas många barn vara hemma och hjälpa till

Foto: Monusco/Abel Kavanagh

På väg från ett område som ska minröjas. Årligen skadas och omkommer många människor av minor, ofta barn. Att röja dem är tidskrävande och kostsamt, något Svenska FN-förbundet hjälper till med.

för familjens överlevnad, så skolmatsprojektet är en win-win-situation. Tack vare projektet får barnen mat, de lär sig bättre och får ökade möjligheter att få arbete och kunna försörja sig senare i livet. Flickor som får gå i skolan blir inte mammor lika tidigt. Att kunna läsa och skriva ger också flickor större möjlighet att klara sig på egen hand. En skolmåltid kostar bara två kronor, och gör stor skillnad för såväl det enskilda barnet som för samhället på sikt.

Ett ytterligare projekt är Minor, vilket vi driver tillsammans med FN:s minröjningsorganisation Unmas. Vårt stöd går till Unmas arbete i Demokratiska republiken Kongo. Minor ligger kvar i marken i många år även om krig och konflikt är över. Det hindrar människor

från att återvända och bruka jorden. Årligen skadas och omkommer många människor av minor, ofta barn. Att röja dem är tidskrävande och kostsamt – men minorna och andra explosiva lämningar måste bort. Svenska FN-förbundet bedriver också påverkansarbete mot Trumpadministrationens nya hållning om att åter tillåta personminor.

Glokala Sverige

FN-förbundet driver också ett stort projekt, Glokala Sverige, tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner. Det handlar om att kommunicera med och utbilda politiker och tjänstepersoner i kommuner och regioner i lokalt och regionalt arbete med Agenda 2030 och de globala målen. Från att

ha varit sju pilotdeltagare 2018 är nu 130 kommuner och 16 regioner med! Faktum är att vi inte hade möjlighet att ta in alla ansökande i år, men förhoppningsvis kommer vi att välkomna fler framöver – intresset är verkligen stort! Sedan 2019 har vi också projektet Lika Unika Akademi hos oss på FN-förbundet. Projektet handlar om att ha ett funktionshinder- och rättighetsperspektiv på de globala målen för en hållbar utveckling.

Det var FN-förbundet i ett nötskal. Om du vill veta mer, bidra till en bättre värld och tror att globala problem kräver globala lösningar – surfa in på fn.se där du också kan bli medlem!

Annelie Börjesson
Ordförande i FN-förbundet

*kvinnor
för fred*

Foto: OSCE/Flickr/Creative commons

63 procent av alla medlemsländer i OSSE har en nationell handlingsplan för införandet av resolution 1325.

Sveriges ordförandeskap i OSSE 2021

Från och med 1 januari 2021 tar Sverige över ordförandeskapet i OSSE inför en period som sträcker sig över ett år. Utrikesministern Ann Linde har sagt: "Vi kommer att prioritera arbetet för att stärka demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet i alla relevanta fora". Det betyder att nödvändiga åtgärder inom jämställdhet bör uppmärksammas och framförallt införas.

Med ambitionen utrikesministern Ann Linde uppgett bör Sverige agera för att öka den politiska viljan att implementera åtgärder inspirerade av FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet inom OSSE:s medlemsländer. Resolution 1325 uppmärksammar vikten av kvinnors deltagande i fredsprocesser då det är en avgörande faktor för att ett fredsavtal blir långvarigt.

Det är relevant för OSSE att uppmärksamma denna fråga eftersom den betonar vikten av jämställdhet och genusperspektiv inom fredsprocesser i konfliktländer. Från ett historiskt perspektiv har kvinnor uteslutits ur fredsprocesser som därmed leder till att kvinnors röster inom dessa frågor inte inkluderats, det är ett problem resolution 1325 belyser och vill förändra.

Fokuseras det på Kirgizistan som är ett medlemsland i OSSE har landet erfarit inhemska väpnade konflik-

ter samtidigt som var fjärde kvinna uppger att de drabbats av våld i nära relationer. Trots nationella utmaningar kring jämställdhet är Kirgizistan ett föredöme för resterande länder i Centralasien. Kirgizistan har infört könskvotering med ett krav på 30% kvinnor i lokala kanslier i landet och är det första landet i regionen med en nationell handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet.

Faktum är att 63% av alla medlemsländer i OSSE har en nationell handlingsplan för införandet av resolution 1325. Sverige bör dock sträva efter att visa vägen för andra länder inom OSSE tills alla medlemmar har en nationell handlingsplan. Statistik visar på att 86% av medlemsstaterna inom OSSE har minimal eller ingen information gällande finansieringen av kvinnor, fred och säkerhet. Det understryker att det finns tydliga förbättringsområden

som Sverige kan uppmärksamma inför ordförandeskapet.

Implementeringen av resolution 1325 bör möjliggöra att civilbefolkningar får sina röster hörda. Det kan exempelvis göras genom ett stabilt samarbete mellan civilsamhällesorganisationer och stater i medlemsländerna. Ett givet mål bör även vara att ett lands regering förstår och implementerar genusfrågor samt genomsyras av det på alla nivåer för att kunna bistå med nödvändig finansiering och stöd till lokala civilsamhällesorganisationer.

Inför ordförandeskapet har Sverige ett ansvar för att OSSE ska bli mer framgångsrikt med att implementera resolution 1325. Det är en uppgift som är viktig för att organisationen ska nå sina mål om kvinnor, fred och säkerhet.

*Nahom Kubrom
Operation 1325*

Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE) är en regional organisation inom FN. Den bildades ursprungligen 1975 under kalla kriget som ett forum för dialog mellan väst och öst under namnet Europeiska Säkerhetskongressen (ESK) och bytte namn 1995 till OSSE.

Ett viktigt syfte var att skapa förtroende mellan länder för att därigenom undvika konflikter. Alla stater i Europa samt Sovjetunionens fyra republiker samt USA och Kanada är medlemmar - sammanlagt 57 stater. OSSE har sitt säte i Wien.

LOKALGRUPPER och medlemmar i styrgruppen Samla

HUDIKSVALL

- My Leffler
- E-post: my.helsingland@hotmail.com

GÖTEBORG

- Ingela Mårtensson
- E-post: ingela_martensson@hotmail.com

HALMSTAD/LAHOLM

- Susanne Gerstenberg
- E-post: susanne.gerstenberg@telia.com
- Lena Angviken
- E-post: lena.angviken@telia.com

KIRUNA

- Gun-Britt Mäkitalo
- E-post: gbmakitalo@gmail.com
- Edla Lantto
- Telefon: 073-050 94 43

SKÅNE

- Jea Jonsson
- E-post: jea@tomelilla.nu

STOCKHOLM

- Sylvia Rönn
- E-post: sylvia.ronn@kvinnorforfred.se
- Britta Ring
- E-post: ringbritta@gmail.com

UPPSALA

- Ingalill Ek
- E-post: ingalill.s.ek@gmail.com
- Merit Aguirre
- E-post: merit.aguirre@gmail.com

Kvinnor för fred ingår bland annat i följande fredsnätverk och organisationer:

Operation 1325, UN women, OSSE-nätverket, Forum Syd, ICAN, Nätverket för kärnvapennedrustning, Sveriges Fredsråd, Kommittén för Västsaharas kvinnor, Glöm aldrig Pela och Fadime, Helga Henschens Vänner och Elin Wägnersällskapet.

KONTAKTKVINNOR

GÖTEBORG

Gun Holmertz
E-mail: gun.holmertz@telia.com
Tel: 070-757 53 27, 031-330861

HALMSTAD/LAHOLM

Agneta Eriksson
E-mail: agnetama@gmail.com
Tel: 035-12 91 50

HÖÖR

Anne Rosberg
E-mail: anne.ros@telia.com
Tel: 070-7133117

KIRUNA

Eva Jonsson
E-mail: evannakristin@gmail.com
Tel: 0706444316

LYSEKIL

Inger Sterneskog
E-mail: sterneskog@gmail.com
Tel: 0702677685

SUNDSVALL

Hjördis Johansson
E-mail: hjordis.johansson@gmail.com
Tel: 060-17 42 42
Måna Wibron
E-mail: mana.wibron@designmmm.nu
Tel: 0762833454

UPPSALA

Kersti Ertem
E-mail: kersti.ertem@bredband.net
Tel: 0702172343

VÄSTERÅS

Inger Widell
E-mail: inger.widell06@bredband.net
Tel: 0706701557

ÖREBRO

Helena Sunvisson
E-mail: helena@sunvisson.se
Tel: 0733189043

ÖSTERSUND

Eivor Nordman
Tel: 073-073 81 05, 063-12 88 57

Atomen i mänsklighetens tjänst?

– En film av Maj Wechseltmann

Foto: Charlotte Thege

Maj Wechseltmanns *Atomen i mänsklighetens tjänst?* ifrågasätter de idéer om kärnkraft som vunnit mark i klimatkrisens spår. I 18 kapitel redogör Wechseltmann för atombomben och kärnkraften, men även för den civila motståndsrörelsens historia.

Filmen är en skrämmande exposé över det hot som angår oss alla men också en ljusglimt: Så få kunde rädda så många!

På Maj Wechseltmanns hemsida www.wechseltmann.se kan du se trailer, och läsa mer om filmen och dess tema.

För mer info: christina.glaeser@gmail.com, 0739-479851

Som medlem i Kvinnor för fred stöttar du fredsarbete och kvinnors rättigheter

Årsavgiften är 170 kronor, som stödmedlem betalar du 100 kronor. Pengarna sätts in på bankgiro: 768-6066. Ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Följ Kvinnor för freds arbete på kvinnorforfred.se, Facebook och Twitter.

Adress: Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27,
mobil 076-117 97 27
E-post: info@kvinnorforfred.se

Medlemmarna får sex tidningar per år. Två tematidningar, som den du håller i din hand, och fyra medlemsblad.